

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Febr. 1886, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2, rörande Herr P. Waldenströms motion, N:o 50, om ändring i 33 § af Kongl. reglementet för folkskolelärareseminarierna den 1 December 1865.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 50, har Herr P. Waldenström föreslagit, »att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånig skrifvelse hemställa om sådan ändring i nu gällande reglemente för folkskolelärareseminarierna, att såsom vilkor för inträde vid seminarium icke må erfordras att hafva begått Herrans nattvard.»

Till stöd för sitt yrkande har motionären anført följande motivering:

»Att konfirmationstvängt är ett onaturligt tvång, derom torde väl nu knappt finnas mer än en mening. Det har ock derför successivt blifvit afskaffadt. Ingen saknad har dess bortgång vållat; ingen skada har deraf följt. Emellertid står ännu en rest deraf kvar i Kongl. reglementet för folkskolelärareseminarierna den 1 December 1865. Der stadgas nemligen i § 33, att den, som önskar att såsom elev vinna inträde i seminarium, skall genom behörigt intyg styrka sig hafva begått Herrans nattvard. Om denna kvalifikation, att en gång hafva begått Herrans nattvard, kunde på något sätt betraktas såsom garanti för eller vittnesbörd om gudsfruktan eller annan god egenskap, så vore om det nämnda stadgandet icke så mycket att säga. Men att så icke är förhållandet, torde icke behöfva bevisas. Lika litet kan man säga, att det utgör något vitt-

Bih. till Riksd. Prot. 1886. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 5 Häft.

nesbörd om gudlöshet eller annan ond egenskap, att en person icke begått Herrans nattvard. Icke sällan händer det, att unga personer just af samvetsgrannhet och sinnets ärlighet hållas tillbaka från att begå Herrans nattvard, medan stora skaror utan inre andligt behof endast af slentrianens makt föras till nattvardsbordet. Att nu för de förra stänga seminariet, medan man håller det öppet för de senare, kan väl icke på något sätt anses såsom någon vinst, vare sig för skolan eller för kyrkan. Tvärt om. Genom att sålunda förena yttre verldsliga fördelar med begäendet af Herrans nattvard hjälper man till att officiellt uppehålla en för sann gudsfruktan hinderlig slentrian, hvars tillvaro vållar och vållat ofantligt många trogna, ärliga, samvetsgranna själasörjare ständiga bekymmer och stor samvetsnöd. Så mycket mer synes en ändring af ofvannämnda stadgande vara att förorda, som begäendet af Herrans nattvard icke utgör något villkor för kompetens till lärarebefattning, icke ens för lärarebefattning i kristendom, vid högre allmänt läroverk.»

Motionären har betraktat det anförda stadgandet i § 33 af seminariereglementet endast från den synpunkten, att nattvarendens begående skulle kunna anses innebära en garanti för gudsfruktan och goda seder, och kommer, sedan han påpekat att nattvarendens begående icke innebär en sådan garanti, till den slutsats, att stadgandet bör borttagas.

Utskottet erkänner, att den af motionären förutsatta uppfattningen icke eger något skäl för sig, och tror icke heller, att ifrågavarande kompetensvillkor blifvit af sådan anledning föreskrifvet. Det förefaller antagligt, att föreskriften, att inträdessökande vid seminarium skall förete intyg, att han begått Herrans nattvard, närmast åsyftat, att eleven icke under seminarietiden skulle behöfva sysselsätta sig med konfirmationsberedelsen, och detta skäl synes Utskottet, under förutsättning att elev bör före tillträde till skolläraretjänst vara konfirmerad och hafva begått nattvarden, qvarstå med oförminskad kraft. Men denna föreskrift har enligt Utskottets tanke äfven en annan och viktigare betydelse, nemligen att i någon mån utgöra en garanti för, att folkskolelärarne bekänna sig till statskyrkans lära.

Folkskoleläraren är pliktig att efter statskyrkans bekännelse undervisa barnen i religion. Då det af ingen, allra minst af motionären sjelf, lärers förnekas, att endast den är lämplig att undervisa i religion, som för egen del tror på den lära, han meddelar andra, så är här af en gifven följd, att ingen bör till folkskolelärare antagas, hvars uppfattning i någon

väsentligare punkt skiljer sig från statskyrkans. Men ingen kan, enligt Utskottets mening, anses fullständigt bekänna statskyrkans lära, utan att erkänna nattvarden såsom ett sakrament och begagna sig af densamma.

Om derföre under nuvarande förhållanden, då skolläraren är lärare i religion, nattvarens begående bör uppställas såsom ett villkor för kompetens till skollärarebefattning, kan man likväl hysa tvekan, huru vida icke detta kompetensvillkor skulle kunna upphöra i fråga om antagande af seminarieelever och i stället göras gällande vid tillsättning af skolläraretjenster. Utskottet kan emellertid icke erkänna lämpligheten af en sådan förändring. Ty det bör bestämdt framhållas, att seminarierna hafva till uteslutande uppgift att utbilda lärare och lärarinnor för folkskolorna i riket. De kunna icke anses såsom allmänna bildningsanstalter, utan hafva ett alldeles speciellt ändamål. Men deraf följer med nödvändighet, att endast sådana personer der böra utbildas, som lämpligen kunna användas i folkskolans tjänst. Att så varit lagstiftarens mening, kan man äfven finna deraf, att § 35 föreskrifver, att ingen må antagas till elev, som är behäftad med så beskaffadt kroppslyte, som gör honom till folkskolelärare oskicklig, ej heller i allmänhet någon, som helt och hållet saknar musikaliska anlag. Och vid sådant förhållande anser Utskottet, att fordringarna för inträde i seminariet böra så bestämmas, att hvarje elev med säkerhet kan påräkna att efter vederbörligen genomgången kurs vinna anställning vid folkskolan.

Vid bedömande af föreliggande fråga måste man fästa synnerligt afseende vid den uppfattning och de önsknningar, som förefinnas hos församlingarna. Det är nemligen af vikt, att de personer, som utbildas till lärarekallet, äro sådana, som kunna vinna församlingarnas förtroende. Men Utskottet tror sig med visshet kunna antaga, att de allra flesta församlingar skulle med stort misstroende se såsom lärare för sina barn en person, som icke ville begå Herrans nattvard. Om man för att bemöta dessa betänkligheter vill invända, att hvarje församling eger rätt att vid skollärares antagande tillse, huru vida de sökande i detta fall uppfylla församlingens önskan, och att ingen församling behöfver antaga någon lärare med från statskyrkan afvikande åsichter, så bör deremot erinras, att det är orätt att locka personer in på en bana, der utsigten till befordran antagligen är för dem stängd.

Utskottet kan slutligen ej underlåta att påpeka, att upplåtandet af skolläraretjenster åt dissenters antagligen skulle verksamt bidraga till förökande af söndringar i religiöst afseende. Ehuru Utskottet till fullo erkänner hvars och ens rätt att i religiösa frågor hysa och uttala sin åsigt, den må i viktigare eller mindre betydande punkter skilja sig från

statskyrkans lära, och tillika anser, att de olika sekterna böra ega full frihet, hvar och en inom sitt område, kan likväl Utskottet icke anse riktigt, att skolläraren, som har religionsundervisningen om hand och derigenom i viss mån kan anses såsom presterskapets biträde, tillåtes att verka i strid med den bekännelse, som är antagen till grund för den offentliga religionsundervisningen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 Februari 1886.

På Utskottets vägnar:

SIXTEN von FRIESEN.

Reservationer:

af Herrar *v. Friesen, Back Per Ersson* och *G. W. Svensson*.

Herr *I. Månsson* har velat hafva antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom Utskottet.